

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2012, Volume: 7, Number: 4, Article Number: D0107

NWSA-FINE ARTS

Received: April 2012
Accepted: September 2012
Series : D
ISSN : 1308-7290
© 2010 www.newwsa.com

Yakup Alper Varış
Derya Cesur
Ondokuz Mayıs University
yalperv@omu.edu.tr
Samsun-TURKEY

ORTAÖĞRETİM DÜZEYİ MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını ölçen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış, beş dereceli Likert tipi bir ölçek (Ortaöğretim Müzik Dersi Tutum Ölçeği/OMDTÖ) geliştirmektir. Ölçek, 7 maddesi olumsuz ve 11 maddesi olumlu olmak üzere toplam 18 maddeden meydana gelmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 180 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Analizler için SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır. OMDTÖ'nin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Barlett's küresellik testinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<.001$) ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin 0.85 olduğu görülmüştür. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) değeri 0.80 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu bulgular, OMDTÖ'nin, ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını ölçmede kullanılabilecek yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip bir ölçek olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Tutum Ölçeği, Müzik Dersi, Ortaöğretim, Geçerlik, Güvenirlik

**THE DEVELOPMENT OF AN ATTITUDE SCALE TOWARD SECONDARY EDUCATION LEVEL
MUSIC LESSON**

ABSTRACT

The purpose of this research is to develop a five grade Likert type scale, which have been analyzed for the validity and the reliability (Secondary Education Music Lesson Attitude Scale/SEMLAS), to measure the attitudes of secondary education pupils towards music lesson. The scale consists of 7 negative items and 11 positive items, in all 18 items. Exploratory factor analysis is conducted in order to determine the structural validity of SEMLAS. The studies for the validity and reliability of the scale have been conducted on 180 students. Statistical package program (SPSS) 17.0 has been used for the analyses. Barlett's globality test is found to be significant ($p<.001$) and Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value has been found as 0.85. As a result of the reliability analysis, the value of the internal co-efficiency (Cronbach-alpha) has been calculated as 0.80. The findings show that SEMLAS has sufficient validity and reliability values and can be considered as an adequate scale to measure secondary school students' attitudes towards music lessons.

Keywords: Attitude, Attitude Scale, Music Lesson, Secondary School, Validity, Reliability

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Ortaöğretim, ilköğretimden sonra öğrencileri teknik ve meslek alanları da dâhil olmak üzere üniversiteye hazırlamak için planlanan öğretim dönemidir. Ortaöğretim çağı, genellikle ergenlik döneminde bulunan bireylerin eğitim-öğretim dönemini kapsamaktadır. Genellikle kimlik arayışının olduğu bu dönemde gençler bireysel farklarını keşfedip bunları ortaya koymakta, kendi ideal yaşam algılarını güçlendirmekte ve bunlara göre davranış biçimlendirmektedir (Uçan,1989). Ortaöğretim çağında bireylerin tutumları çeşitli etkenlere bağlı olarak şekillenmeye başlar.

Tutumlar, bireylerin, grupların, toplumların her seviyedeki davranışlarını kolaylaştırabilen ya da engelleyebilen, yönlendirebilen ve belirleyen bir yordayıcı, hazırlayan ve etkileyen çok yönlü bir kavram olarak görülmektedir (Allport, 1967; Arul, 2002; Doob, 1947; Underwood, 2003). Thurstone (1967), tutum kavramını psikolojik bir objeye yönelen olumlu ve olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesi (Akt.Tavşancıl, 2002) olarak tanımlarken Phillips (2003) tutumu bireyin duygu, inanç ve değerleri üzerine dayanan ve değişkenlik gösteren bir psikolojik durum olarak tanımlamıştır.

Tutum; bir bireye mal edilen ve onun psikolojik nesne ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir (Usal ve Kuşluvan, 1999:125). Özgüven'e (1998:157) göre ise tutum, bireylerin belirli bir objeyi, kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme yönünde davranmaya duygusal bir hazır oluş hali ve eğilimidir.

Bilişsel, Duygusal ve Davranışsal olmak üzere tutumu oluşturan temel üç öğe vardır (Aronson, Wilson ve Akert, 2005:200; Bernstein, 1994:623; Berkowitz, 1980:275; Kağıtçıbaşı, 2005:103; Krech, Crutchfield ve Ballachey, 1970:232; Lindgren, 1973:90; Penner, 1978:168). Akt. (Güllü, 2007).

Tutum, sadece bir davranış eğilimi ya da sadece bir duygu değil, biliş-duygu-davranış eğiliminin bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 2005:103). Bir tutumun gücü, kişinin o tutum konusundaki düşünce, duygu ve davranışlarının gücü olarak tanımlanmaktadır. Güçlü bir tutumda, kişinin o konudaki her üç tutum ögesi de güçlüdür (Binbaşıoğlu, 1995:372; Usal, 1995:115). Akt. (Tekinarslan, 2006). Zayıf tutumlarda ise özellikle devinişsel öğe çok zayıf olabilmektedir (Tavşancıl, 2002:78).

Tüm bu tanımlar incelendiğinde, tutumların değişebilir ya da değiştirilebilir olduğu görülmektedir. Buna göre, olumsuz tutum olumlu, olumlu tutum ise olumsuz tutuma dönüşebilmektedir. Tutumların, düşünce ve davranışlara temel oluşturduğu, yönlendirdiği dikkate alındığında, bireyin başarıya yönelmesinde olumlu tutum geliştirmenin gerekliliği göze çarpmaktadır (Canakay, 2006:299)

Genel eğitim sisteminde ortaöğretim dönemi, bireyin sağlıklı bir gelişim göstermesi bakımından zenginleştirici, hazırlayıcı ve yönlendirici işleve sahiptir. Bu işlevler açısından genel müzik eğitimi süreci orta öğretim döneminde kendine has yapısı, yöntem ve teknikleri, dinamikleri ve bireyde sağlamayı amaçladığı kazanımlar ile ayrı bir öneme sahiptir. Bir toplumun nitelikli müziksel seçimler yaparak kalıcı bir müzik kültürünün oluşturulmasında yine genel müzik eğitiminin rolü ve önemi çok büyüktür. Bu nedenle tüm bireylere yaşlarının ve gelişim durumlarının elverdiği ölçüde temel müzik eğitimi vermek, ihtiyaç duydukları müziksel yaşantıları geçirmesine fırsat ve olanak sağlamak müzik eğitimcileri için temel bir görevdir (Heneghan, 2004; Kılıç, 2009).

Genç insanlar için, ileride toplum hayatına katıldıklarında paylaşabilecekleri kültürel içeriğin kazandırılması, estetik

algılarının ve iraksak düşünme becerilerinin geliştirilmesi gibi konularda müzik derslerinin de sorumluluğu vardır. Müzik derslerinin amacı müzisyen yetiştirmek değil, gençlere müziği anlayabilme, yorumlayabilme, farklı türleri kendi estetik ölçüleri ile değerlendirip eleştirebilme alışkanlık ve becerisini kazandırmaktır. İlköğretimin birinci kademesinden itibaren başlayan ve üniversiteye giriş sınavlarıyla zirveye ulaşan bilgi yarışında müzik eğitimi yoluyla kazanılacak bilgi ve becerileri değerlendirecek soruların yer almayışı müzik derslerinin amaçsız ve gereksiz bir uğraş olarak kabul edilmesine neden olmaktadır (Çevik, 1989:104). Bu durumun ortaöğretim döneminde müzik dersine ilişkin tutumları olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

1.1. Müzik Dersine Yönelik Tutum (Attitude Toward Music Lesson)

Müzik dersine karşı tutum öğrencilerin müzik dersinin bütün değişkenleriyle ilişkili olan özelliklere yönelik belleklerinde saklı tuttukları olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerinin ürünüdür (Franzoi, 2003; Tekinarslan, 2006; Stabley, 2000). Ortaöğretim dönemi tutumların şekillendiği önemli bir dönemdir (Morgan, 2000:375; Phillips, 2003). Bu nedenle ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları da bu dönemde şekillenmekte ve kemikleşmektedir. Yani bu dönemde öğrencilerin müzik dersine ilişkin oluşturdukları tutumlar kalıcı olabilmektedir. Bu dönemden sonra öğrencilerin müzik dersine ilişkin oluşturduğu tutumlarının değişmesi zordur (Güllü, 2007; Kocabaş, 1997).

Bilim ve teknolojiye kaydedilen gelişmeler öğrencilerin müziksel yaşantılarını doğrudan etkilemektedir. Saruhan (2008), bu durumun öğrencilerin müzik dersine karşı beklenti ve ilgilerini de etkilediğini, derse karşı ilgi ve tutumları fark ederek değişimleri gözlemlemek ve elde edilen bilgiler ışığında yeni yaklaşımlar geliştirmek gerektiğini belirtmektedir. Kocaarslan'a (2009) göre, öğrencinin okuldaki müzik yaşantısında kendini algılayışı, kendini değerlendirirken benimsediği tutum, kendini gerçekleştirme aşamasındaki kararlılığı ve çabası irdelenmeli, tutarlı bir başarıyı sağlamak bakımından bu etkenler bir bütün olarak ele alınmalıdır.

Yoder-White (1993), ortaöğretim öğrencilerinin aşırı bir fiziksel, zihinsel, sosyal, ahlaki ve duygusal dönüşümün olduğu bir evreyi yaşadıklarını; bu nedenle öğrencilerin ihtiyaçlarını özel bir şekilde karşılayacak eğitim teknikleri üzerinde odaklanan araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bunun yanında öğrencilerin müziksel başarılarını ve olumlu tutumlarını arttırmanın müzik eğitiminin her düzeyinde etkili bir eğitim için zorunlu olduğunu vurgulamıştır.

Müzik derslerinden istenen verimi elde edebilmede öğrencilerin olumlu tutuma sahip olmalarının payı büyüktür. Öğrencilerin müziğe yönelik tutumları geliştirilmelidir. Aksi takdirde olumsuz tutumlar bir müzik eğitimi programını hızla ve derinden hasara uğratabilir (Mullins 1984). Akt.(Özmenteş, 2006).

Özmenteş (2006), ülkemizde müzik eğitimiyle ilişkili tutumları ölçme amacıyla hazırlanan ölçme araçlarının çok az sayıda olduğunu, müzik eğitimi alanındaki çalışmaların bilimsel niteliğini arttıracak bu tür ölçme araçlarının gerekliliğinin günden güne arttığını vurgulamaktadır. Müzik derslerine yönelik tutumlarının ölçüldüğü genel müzik eğitime yönelik çalışmaların ilköğretim düzeyinde olduğu göze çarpmaktadır (Akyüzlüer, 2007; Babacan, Babacan ve Pirgon, 2011; Bilen, 1995; Çizmeci, 2006; Kocaarslan, 2009; Kocabaş, 1995; Kocabaş, 1997; Nacakçı, 2006; Otacıoğlu, 2007; Özmenteş, 2005; Özmenteş,

2006; Öztöpalan, 2007; Phillips, 2003; Rainey, 2002; Saruhan, 2008; Shaw ve Tomcala, 1976; Taylor, 2009; Uluocak ve Tufan, 2011;).

Babacan, Babacan ve Pirgon (2011), İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve babalarının eğitim durumu ve sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşma durumlarının incelenmesi amacıyla yaptıkları araştırmada, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek okullarda eğitim görmekte olan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi düşük okullarda eğitim görmekte olan öğrencilere göre müzik dersine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu, ailenin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarında artış olduğu ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla müzik dersine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kocaarslan (2009), ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve güdülenme düzeylerinin birbirleriyle olan bağlantılarını anlamak ve çeşitli değişkenlere göre farklılıkları ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı araştırmada müzik dersine yönelik tutumların güdülenme düzeylerine göre değiştiğini, cinsiyete ve yaşa göre farklılık göstermediğini saptamış, ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin müzik dersine karşı tutumlarının daha olumlu olduğunu belirlemiştir.

Nacakçı (2006), ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumlarının hangi yönde geliştiğini belirlemeyi, cinsiyet, aile eğitim durumu ve gelir düzeyi gibi değişkenlerin gelişen bu tutumlardaki etkinliğini saptamayı amaçladığı çalışmada öğrencilerinin müzik dersine karşı genel olarak olumlu bir tutum sergilediklerini saptamıştır. Özmenteş ve Bilen (2005), yaptıkları araştırmada dalcroze eurhythmic öğretiminin; temel müzik bilgileri, müziksel işitme, şarkı söyleme ve müziğe bedeni ile uyum gösterme becerileri, müzik yeteneğine yönelik özgüven ve müzik dersine yönelik tutumları gibi değişkenlere etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda dalcroze eurhythmic öğretiminin bütün değişkenlerle birlikte tutumlar üzerinde de anlamlı düzeyde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Otacioğlu (2007), ilköğretim 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarını incelediği çalışmada cinsiyet, sınıf değişkeni ve başarı puanları açısından öğrencilerin tutumlarında anlamlı farklılıkların olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özmenteş (2006), ilköğretim 4. ve 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarını ölçmekte kullanılacak ölçek geliştirme çalışması yapmıştır. İlköğretim düzeyindeki özel okullar ile devlet okullarının 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişkileri incelediği araştırmada Öztöpalan (2007), ilköğretim düzeyindeki devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin özel okullarda öğrenim gören öğrencilere göre müzik dersine ilişkin tutumlarında anlamlı farklılıklar olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Phillips (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin müziğe ilişkin tutumları ile onların evlerindeki müziksel ortam ve müzikle ilişkili özgürleri arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği, Müzik Geçmiş İnançları ve Müziğe İlişkin Özgür Ölçeği'nin kullanıldığı çalışma 2180 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda düşük sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin sınıf düzeyi yükseldikçe müziğe ilişkin tutumlarının ve özgürlerinin arttığı görülmektedir.

Saruhan ve Deniz (2011), temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını ve bu tutumların çeşitli değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik olarak

betimsel bir çalışma yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları öğrencilerin bağlı oldukları okul türüne, cinsiyetlerine, özel müzik dersi alma durumlarına ve sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Araştırmanın sonuçlarından biri olarak sınıf düzeyinin artmasıyla müzik dersine yönelik olumsuz tutumların arttığı görülmüştür. Ancak bu durum müzik eğitiminin hedefleri açısından ters yönlü bir gelişme olduğu ve öğrencilerin müzik dersini her artan sınıf düzeyinde daha da gereksiz bir ders olarak görmelerine neden olan hususların neler olduğu ve bu konuda ne tür tedbirler alınabileceği konusunda daha kapsamlı araştırmalar yapılması önerilmektedir.

İlköğretim düzeyinde yapılan bu araştırmalar, öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının aile eğitim düzeyi, başarı puanları, cinsiyet, güdülenme düzeyi, okul türü, sınıf değişkeni, sosyo-ekonomik düzey ve yaş gibi çeşitli değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada ise ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılacak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış, beş dereceli Likert tipi bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Araştırmacılar, müzik eğitimcilerinin, tutum kavramının önemini fark edip bu kavrama ilişkin çalışmalar yapmalarının önemi üzerinde durmaktadır. İlgili alan yazın incelendiğinde genel müzik eğitimi alanında yapılan çalışmalarda ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin müzik derslerine yönelik tutumlarının ölçüldüğü araştırmalar bulunmasına karşın (Çevik ve Güven, 2011:104) ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışmasına rastlanmamıştır. Bu yüzden ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesinde kullanılacak ölçek geliştirme çalışmasına girişilmiştir. Araştırma bu yönüyle önem arz etmektedir.

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu araştırma genel tarama modelinde bir çalışmadır. Bu bölümde araştırmada kullanılan çalışma grubu, ölçme aracının geliştirilmesi ve verilerin işlenmesinde kullanılan teknikler açıklanmıştır.

3.1. Çalışma Grubu (Study Group)

Araştırmanın çalışma grubu, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Samsun'un İlkadım merkez ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Aziz Atik Anadolu Öğretmen Lisesi'nde 10. ve 11. sınıflarda öğrenim görmekte olan toplam 180 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan kız öğrencilerin sayısı 109, erkek öğrencilerin sayısı ise 71'dir.

3.2. Ölçeğin Hazırlanması ve Geliştirilmesi (Preparation and Development of the Scale)

Tutum ölçmede genellikle ölçekler kullanılmaktadır. Thurstone'un Eşit Görünümlü Aralıklar Ölçeği, Bogardus'un Toplumsal Uzaklık Ölçeği, Guttman'ın Birikimli Ölçekleme Tekniği, Likert'in Toplamalı Sıralama Ölçeği (Likert Tipi Ölçek), Osgood Duygusal Anlam Ölçeği çoğunlukla kullanılan tutum ölçekleri olarak dikkati çekmektedir (Kağıtçıbaşı, 2005; Sakallı, 2001; Tavşancıl, 2002; Tezbaşaran, 1997).

OMDTÖ'nin geliştirilmesi için farklı boyut ve özelliklere sahip ölçek türleri içerisinde en uygun, hazırlanış, uygulama, çözümlenme ve kullanılabilirlik açılarından yaygın tür olan Likert tarafından geliştirilip kendi adıyla anılan ölçek (Canakay, 2006; Çetin, 2006; Erden, 1998;

Eren, 2001; Goode ve Hatt, 1976; Özmenteş, 2006; Sencer ve Sencer, 1978; Tezbaşaran, 1997) tercih edilmiştir. 1932'de Rensis Likert tarafından geliştirilmiş olan "toplamlı sıralama tekniği" modelinde birey, her bir ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadığını derecelendirmektedir. Ölçekte bulunan ifadeler; tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenlerini ölçebilecek biçimde hazırlanmaktadır. OMDTÖ'nin geliştirilmesi aşamasında ilgili alan yazın taranarak benzer türdeki ölçekler içerik ve biçim yönünden incelenmiştir.

Likert tipi tutum ölçeğinde, bireylerin ifadeleri genellikle beş kategori üzerinden derecelendirmesi istenmektedir. Çünkü kategori sayısı beşten aşağı düştükçe ölçek düzeyi açısından bilgi kaybı oluşmakta, yükseldikçe kategoriler arasında belirgin farklılıklar sağlanamamaktadır (Erkuş, 2003:167). Yanıtlayıcılar her ifade için "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" biçiminde tepkide bulunmaktadırlar. Böylece her yanıtlayıcı, ölçekteki her ifadenin kapsadığı tutum ögesine katılma/katılmama derecesini bildirmiş olmaktadır (Tezbaşaran, 1997:9).

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmak üzere geliştirilen OMDTÖ hazırlanırken başlangıçta, Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alındıktan sonra Samsun Aziz Atik Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerine ölçek maddelerini oluşturmak için "Müzik Dersinden Beklentilerim" konulu bir kompozisyon yazdırılmıştır. Kompozisyonlarla ilgili içerik çözümlemesi yapılarak tutumla ilgili olduğu düşünülen ifadeler belirlenmiştir. Alan yazında tutum değişkenini ele alan ve konuyla ilintili olduğu belirlenen müzik eğitimi araştırmaları (Adar, 2008; Akyüzlüer, 2007; Canakay, 2006; Canakay, 2007; Çevik ve Güven, 2011; Çizmeci, 2006; İnan, 2010; Karabulut, 2009; Kocaarslan, 2009; Kocabaş, 1995; Kocabaş, 1997; Konakçı, 2010; Lacroix, 2003; Nacakçı, 2006; Otacıoğlu, 2007; Özmenteş ve Özmenteş, 2005; Özmenteş, 2006; Özmenteş ve Özmenteş, 2009; Öztöpalan, 2007; Öztürk ve Uçaner, 2010; Saygı, 2010; Şen, 2011; Taylor, 2009; Uçaner, 2011; Yoder-Whites, 1994) incelenerek 38 ifadeden meydana gelen bir ölçek havuzu oluşturulmuştur. Ölçekte bulunan ifadelerin; tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenleri açısından dengeli dağılmasına özen gösterilmiştir. Elde edilen 16'sı olumlu, 22'si olumsuz toplam 38 madde, 4 uzman müzik eğitimcisi ve 1 ölçme değerlendirme uzmanı tarafından incelenmiş ve bunun sonucunda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra yeniden şekillendirilen ölçek maddeleri 38 maddeden 32 maddeye indirilmiştir. Ölçek bu haliyle 180 öğrenciye uygulanmış, güvenilirliği, dil, kapsam ve yapı geçerliliği sağlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak ve ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin belirlenerek boyutlandırılması amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin benzer davranışları ne ölçüde ölçtüğünü belirleme, alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişki (madde-toplam korelasyonu) hesaplanarak yapılmıştır. Ölçüm güvenirliliği çalışması için ise Cronbach Alpha Katsayısı formülü kullanılmıştır. Yapılan işlemler sonucunda 18 maddelik nihai ölçek belirlenmiştir.

3.3. Verilerin Çözümlemesi (Data Analysis)

OMDTÖ'nin geliştirilmesine yönelik toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak istatistik analizler için SPSS 17.0 paket programından yararlanılmıştır. Olumlu cümleler "Tamamen Katılıyorum" seçeneğinden "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneğine doğru 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanırken, olumsuz cümleler ise bunun tam tersi bir şekilde 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmıştır.

OMDTÖ'nin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Öncelikle verilerin faktörleşmeye uygun olup olmadığına bakmak için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett's küresellik test sonuçlarına bakılmıştır. Analiz sonucunda Barlett's küresellik testinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) ve KMO değerinin 0.85 olduğu görülmüştür. Kaiser bu değer 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0,50'nin altında ise kabul edilemez olduğunu belirtmiştir (Tavşancıl, 2002:51). KMO değerinin 0.85 olarak bulunması ile verilerin faktör analizi için uygun olduğu saptanmıştır. Faktör analizinde faktörleştirme işlemi yapılırken, temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM (FINDINGS AND COMMENT)

Yapılan analizler sonucunda Tablo 1'de görüldüğü üzere ölçeğin, öz değeri 1.00'in üzerinde 4 faktörlü bir yapıda olduğu gözlenmiştir. Dağılım grafiği ve açıklanan varyans oranı dikkate alındığında, ölçeğin yapısının 4 faktörlü olduğuna karar verilmiştir. Öz değeri 1.00'den büyük olan 4. faktörün toplamda varyansın %56,21'ini açıkladığı görülmektedir.

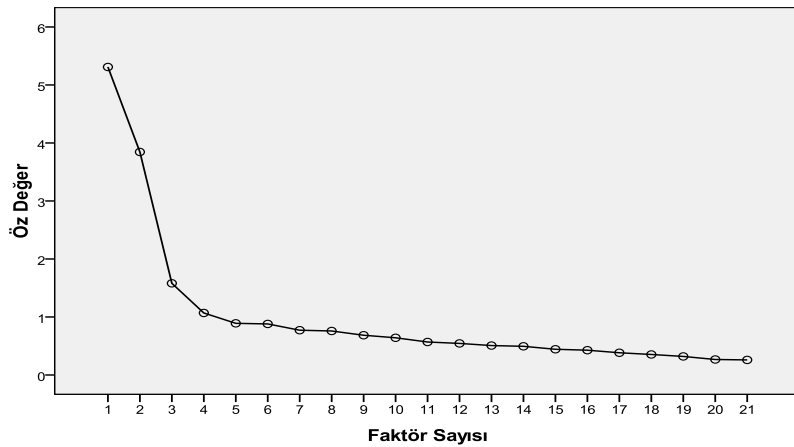
Tablo 1. Ortaöğretim Müzik Dersi Tutum Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları
(Table 1. Analytical Factor Analysis Results of Secondary School Music Lesson Attitude Scale)

Faktörler	Faktör Özdeğeri	Açıklanan Varyans (%)	Kümülatif Varyans (%)
1.	5.31	25.28	25.28
2.	3.84	18.31	43.59
3.	1.58	7.53	51.12
4.	1.07	5.09	56.21

Tablo 1 incelendiğinde öz değerin 1'den büyük ve her bir faktörün açıkladığı varyans oranının yüksek olması, ölçme aracının 4 faktörden oluştuğunu göstermektedir.

Grafik 1 incelendiğinde ölçeğin 4 faktörlü gibi görüldüğü ancak 4. faktörde sadece 2 madde bulunması ve mantıksal çerçeve içerisinde sorular değerlendirildiğinde, 3 faktörlü olmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür.

Çizgi Grafiği

Grafik 1. Faktör Yükleri (Graphic 1. Factor Loading)

Tablo 2. Maddelerin faktör yük değerleri (YK), madde toplam korelasyonları, ortalamaları ve standart sapmaları
(Table 2. Factor Loading of Items, Item total correlations, mean and standard deviation)

Faktör 1: Olumsuz Tutum					
MN	Maddeler	YK	R	X	Ss
T3	Bence müzik dersine girmek zaman kaybıdır.	,752	,64	2,62	1,39
T5	Müzik derslerine yalnızca not için çalışırım.	,604	,51	2,55	1,53
T7	Müzik dersi bende stres yaratır.	,772	,65	2,62	1,45
T11	Müzik dersine zorunlu olduğum için giriyorum.	,666	,56	2,91	1,56
T21	Müzik derslerinde söylediğimiz şarkıları sevmiyorum.	,621	,48	2,66	1,47
T25	Müzik dersi zorlandığım dersler arasındadır.	,691	,55	2,56	1,52
T29	Müzik öğretmenimden dolayı müzik derslerini sevmem.	,789	,65	2,58	1,55

Faktör 2: Olumlu Tutum					
MN	Maddeler	YK	R	X	Ss
T10	Müzik dersi en sevdiğim derslerden biridir.	,706	,70	2,84	1,29
T20	İleride müzikle ilgili bir meslek seçmeyi isterim.	,735	,52	2,42	1,29
T22	Müzik dersi kendime olan güvenimi artırır.	,580	,76	3,00	1,21
T27	Haftalık müzik ders saati bana yetersiz gelir.	,745	,64	2,67	1,48
T28	Müzik dersini, diğer derslerden daha çok önemserim.	,680	,56	2,01	1,11
T30	Derste müzik yeteneğimin geliştiğini hissederim.	,627	,65	3,05	1,33

Faktör 3: Farkındalık					
MN	Maddeler	YK	R	X	Ss
T6	Müzik dersinde farklı kültürlerle ait müzikleri dinlemekten hoşlanırım.	,648	,39	3,77	1,30
T8	Müzik dersi sayesinde yeteneklerimin farkına varırım.	,581	,48	2,90	1,34
T12	Müzik dersleri yaratıcılığımı geliştirir.	,625	,39	3,34	1,96
T14	Müzik dersi çalgılara olan ilgimi artırır.	,739	,56	3,67	1,28
T16	Müzik derslerinde birlikte çalıp söylemekten zevk alırım.	,713	,48	3,75	1,35

Bir maddenin faktördeki en yüksek yük değeri ile bu değerden sonra en yüksek yük değeri arasındaki farkın olabildiğince yüksek olması beklenir. Yüksek iki yük değeri arasındaki farkın 0,10 olması önerilir. Ölçekte bulunan 32 maddeden on iki (12) madde, aynı anda birden fazla faktörde birbirine yakın faktör yük değerine sahip olmasından dolayı ölçekten çıkarılmıştır. Çıkarılan maddelerden sonra ölçek içerisinde toplam 20 madde kalmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde maddelerin ortak faktör varyanslarının 0,58-0,78 arasında olması, ölçek içerisindeki maddelerin ilgili değişkeni ölçtüğü, dolayısıyla ölçeğin amaçladığı özelliği ölçtüğü biçiminde yorumlanabilir. Analiz sonucu, 20 maddeden oluşan dört boyutlu ve geçerliği sağlanmış bir ölçeğin geliştirilmiş olduğuna işaret etmektedir. Faktör analizinde 4. boyut altında yalnızca 2 maddenin bulunması nedeniyle bu maddelerin de çıkartılıp ölçeğin 3 boyutta değerlendirilmesine karar verilmiştir. Sonuç olarak, "Müzik Dersi Tutum Ölçeği" 18 madde ile sınırlandırılmıştır.

Geliştirilen ölçeğin aracından elde edilen ölçümlerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlılık katsayılarından Cronbach Alfa formülü kullanılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin bütününe ait iç tutarlılık katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değere göre OMDTÖ'nin yüksek derecede güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

5. SONUÇLAR (CONCLUSIONS)

Bu çalışmayla, ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının ölçülmesine yönelik bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Yapılan çözümlenmeler OMDTÖ'nin ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını ölçmede kullanılacak yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğunu ortaya koymuştur. 3 faktörlü olan (farkındalık, olumlu ve olumsuz tutum) ölçekte 11'i olumlu, 7'si olumsuz toplam 18 madde bulunmaktadır. OMDTÖ beşli derecelendirmeli likert tipi bir ölçektir ve olumsuz maddeler tersinden puanlanmaktadır. Puan aralığı 18-90 olan ölçekte alınan puanın yüksekliği müzik dersine yönelik olumlu tutumun yüksekliğiyle doğru orantılıdır. Diğer bir deyişle puan düştükçe olumsuz tutum yükselmektedir. Ölçek kapsamında yer alan maddelerin tamamının bir bütün olarak ölçeğin bütünü ile ölçülmek istenen özelliği ölçüp ölçmediğine ilişkin bilgi veren Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ölçeğin bütünü için 0,80'dir. Elde edilen bu katsayı ölçeğin bütünü için iyi düzeyde olup ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliğine sahip olduğunu göstermektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bir ölçek geliştirme çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu bağlamda ölçeğin ortaöğretim kurumlarında görev yapan yönetici, müzik öğretmenleri ve bu alanda bilimsel çalışmalar yapan araştırmacılara yararlı olacağı düşünülmektedir. İlgili kurumlarda öğrenme ve öğretme ortamlarını düzenlemek ve başarıyı arttırmak açısından öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının bilinmesi ve buna göre atılacak adımların belirlenmesi gerekir. Ergenlik döneminde şekillenip kemikleşmeye başlayan bu tutumlar kritik dönem olarak adlandırılan (Sears, 1969) bu süre zarfı içerisinde kalıcı hale gelmektedir. Bu bakımdan müzik dersine yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik kapsamlı çalışmaların sayısı artırılmalıdır.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

1. Adar, Ç., (2008). Türk Müziği nazariyatı ve solfej dersine yönelik öğretmen ve öğrenci tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
2. Akyüzlüer, F., (2007). İlköğretim 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

3. Allport, G.W., (1967). *Attitudes, Readings in Attitude Theory and Measurement*, Ed.Martin Fishbein. New York: John Wiley & Sons, Inc. 1 - 14.
4. Aronson, E., Wilson, T.D. ve Akert, R.M., (2005). *Social Psychology*. (Fifth Edition). New York: Pearson Education International.
5. Arul, M.J. (2002). *Measurement of Attitudes*.
<http://arulmj.net/atti2-a.html> web adresinden 05.06.2012 tarihinde elde edilmiştir.
6. Babacan, E., Babacan, M.D. ve Pirgon, Y., (2011). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 32, 325-336.
7. Berkowitz, L., (1980). *A Survey of Social Psychology*. (Second Edition). New York: Holt, Rinehart and Winston.
8. Bernstein, D.A. and Others, (1994). *Psychology*. (Third Edition). Boston: Houghton Mifflin Company.
9. Bilen, S., (1995). İşbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi ve güdusel süreçler üzerindeki etkileri, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
10. Canakay, E.U., (2006). Müzik Teorisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme, Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
11. Canakay, E.U., (2007). Aktif Öğrenmenin Müzik Teorisi Dersine İlişkin Akademik Başarı, Tutum, Özyeterlik Algısı ve Yüklemeler Üzerindeki Etkileri. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
12. Çevik, S., (1989). Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış. *Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları*, Ankara: Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu Yayınları, 103-107.
13. Çevik, D.B. ve Güven, E., (2011). Müzik Öğretmeni Adaylarının Piyano Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 103-120.
14. Çetin, S., (2006). Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 28-37.
15. Çizmeci, N., (2006). Müzik eğitiminde aktif öğrenme tekniklerine dayalı ders programlarının ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin müzik öğretimi, derse dayalı görüşleri ve tutumları üzerindeki etkileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
16. Doob, L.W., (1947). The behavior of attitudes. *Psychological Review*, 54, 135-156.
17. Erden, M., (1998). Eğitimde program değerlendirme (3. bs). Ankara: Anı Yayıncılık.
18. Eren, E., (2001). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. Genişletilmiş yedinci baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
19. Erkuş, A., (2003). Psikometri Üzerine Yazılar, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No: 24.
20. Franzoi, S.L. (2003). *Social Psychology*. (Third Edition). Boston: Mc. Graw Hill.
21. Goode, W., Hatt, P. (1976). Sosyal Bilimlerde Araştırma Metodları. Çev: Ruşen Keleş. Ankara: TODAİE Yayınları.
22. Güllü, M., (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

23. Heneghan, F., (2004). Music education national debate
<http://www.musicnetwork.ie/content/files/MEND09d.pdf> web
adresinden 28.06.2012 tarihinde elde edilmiştir.
24. İnan, E., (2010). Anadolu güzel sanatlar lisesi müzik
öğrencilerinin müziksel işitme okuma yazma dersi ile ilgili
tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayımlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Enstitüsü, İstanbul.
25. Kağıtçıbaşı, Ç., (2005). Yeni İnsan ve İnsanlar. (Onuncu Basım).
İstanbul: Evrim Yayınevi.
26. Karabulut, G., (2009). Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim
dalı 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin piyano dersine yönelik
tutumlarının incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi
Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
27. Kılıç, I., (2009). İlköğretim Okullarındaki Müzik Derslerinde
Karşılaşılan Araç-Gereç Sorunları. 8. Ulusal Müzik Eğitimi
Sempozyumu. *Türkiye'de Müzik Eğitiminin Sorunları ve Çözüm
Önerileri*, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Samsun.
28. Kocaarslan, B., (2009). Genel müzik eğitimi alan ilköğretim
öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve
motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek
Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
İstanbul.
29. Kocabaş, A., (1995). İşbirlikli Öğrenmenin Blokflüt Öğretimi ve
Öğrenme Stratejileri Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Doktora
Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
30. Kocabaş, A., (1997). Temel eğitim II.kademe öğrencileri için
müziğe ilişkin tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması.
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13, 141-145.
31. Konakçı, N., (2010). Eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi
bölümü müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin bireysel çalgı
eğitimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi, Yayımlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Enstitüsü, İstanbul.
32. Krech, David ve Crutchfield, R.S., (1980). *Sosyal Psikoloji*.
(Çev. Erol Güngör). (Üçüncü Baskı). İstanbul: Ötüken Yayın.
33. Lacroix, S.E., (2003). The effect of an integrated curriculum of
fourth graders' achievement in and attitude towards music
instruction, Unpublished Dissertation, Rhode Island University,
Rhode Island, USA.
34. Lindgren, H.C., (1973). *An Introduction to Social Psychology*.
(Second Edition). Newyork:John Wiley&Sons.
35. Morgan, C.T., (2000). Psikolojiye Giriş. (Çev. Hüsnü Arıcı ve
Orhan Aydın). (Ondördüncü Baskı). Ankara: Meteksan AŞ.
36. Mullins, S., (1984). Attitude. *The Instrumentalist*, 39, (5) 54-56.
37. Nacakçı, Z., (2006). İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine
ilişkin tutumları. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi,
26-28 Nisan, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
38. Otacıoğlu, G., (2007). İlköğretim 5.6.7. sınıf öğrencilerinin
müzik dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi, Dokuz Eylül
Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi 21.
39. Özgüven, İ., (1998). Bireyi tanıma teknikleri. Sistem Ofset,
Ankara.
40. Özmenteş, G., (2006). Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin
Geliştirilmesi. İlköğretim Online, 5 (1), 23-29.
41. Özmenteş, S. ve Özmenteş, G., (2009). Çalgı çalmaya ilişkin
tutum, bireysel özellikler ve performans düzeyi ilişkileri.
Kastamonu Eğitim Dergisi, Ocak 2009, Cilt 17, No 1, 353-360.

42. Özmenteş, G. ve Özmenteş, S., (2005). Dalcroze eurhytmıcs öğretiminin müziksel beceriler, müzik dersine ilişkin tutumlar ve müzik yeteneğine ilişkin özgüven üzerindeki etkileri, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 10.
43. Öztöpalan, E., (2007). İlköğretim düzeyindeki özel okullar ile devlet okullarınının 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
44. Öztürk, F., Uçaner, B. (2010). Gazi üniversitesi müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin müzik tarihi dersine karşı tutumları. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:30, Sayı 2.
45. Penner, L.A., (1978). *Social Psychology*. Newyork: Oxford University Press.
46. Phillips, S. L., (2003). Contributing factors to music attitude in sixth, seventh and eighth grade students. Unpublished Dissertation, The University of Iowa. USA.
47. Rainey, V.J., (2002). *The Development of The Rainey Musical Attitude Scale, Using the Thurstone Scale as a Model, to Measure Attitudes of Music Educators and Principals Toward the Value of Music in the North Carolina Public School Curriculum*. Unpublished Dissertation, The University of North Carolina.
48. Sakallı, N., (2001). Sosyal Etkiler. Ankara: İmge Kitabevi.
49. Saruhan, Ş., (2008). Temel Eğitim II. Kademe Öğrencilerinin Müzik Dersine Karşı Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
50. Saygı, C., (2010). Attitude scale development study in relation to music teaching course. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, (2), 5451-5457. Elsevier Ltd.
51. Sears, D.O., (1969). *Political behavior*. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), *Handbook of social psychology* (Vol. 5, rev. ed.). Reading, MA: Addison-Wesley.
52. Sencer, M. ve Sencer, Y., (1978). *Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Yayınları, No:172.
53. Shaw, C.N. ve Tomcala, M., (1976). A Music Attitude Scale for Use with Upper Elementary School Children, *Journal of Research in Music Education*, 24 (2), 73-80.
54. Stabley, N.C., (2000). The effects of involvement in chamber music on theintonation and attitude of 6'th and 7'th grade string orchestra players. Unpublished Dissertation, Michigan State University, USA.
55. Şen, Y., (2011). Müzik öğretmenliği öğrencilerinin "Geleneksel Türk Müziği Dersleri"ne ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
56. Tavşancıl, E., (2002). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
57. Taylor, E.M., (2009). The relationship between music attitude and selected factors in elementary music students, Yayınlanmamış Doktora Tezi, South Carolina Üniversitesi, South Carolina, USA.
58. Tekinarslan, H., (2006). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Karşı Tutumlarınının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

59. Tezbaşaran, A., (1997). Likert Tipi Tutum Geliştirme Kılavuzu. (İkinci Baskı). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
60. Thurstone, L.L., (1967). Attitudes Can Be Measured, Readings In Attitude Theory and Measurement. Ed: Martin Fishbein. New York: John Wiley & Sons, Inc.
61. Uçaner, B., (2011). Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin "Türk Müziği Tarihi" dersine yönelik tutum ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
62. Uluocak, S. ve Tufan, E., (2011). İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:19, No: 3, 991-1002.
63. Underwood, D.M., (2003). Student attitudes towards socially acceptable and unacceptable group working practices, British Journal of Psychology, 94, (3), 319-337.
64. Usal, A. ve Kuşluvan, Z., (1999). Davranış Bilimleri. Barış Yayınları, İzmir.
65. Yoder-White, M.G., (1993). Effects of teaching intensity on sixth-grade students' general music achievements and attitudes. Unpublished Dissertation, The University of North Carolina at Greenboro, USA.

EK: Ortaöğretim Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Madde Numarası	Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra bu ifadenin size uygunluk derecesini gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğu X ile işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Bence müzik dersine girmek zaman kaybıdır.					
2	Müzik dersine yalnızca not için çalışırım.					
3	Müzik dersinde farklı kültürlere ait müzikleri dinlemekten hoşlanırım.					
4	Müzik dersi bende stres yaratır.					
5	Müzik dersi sayesinde yeteneklerimin farkına varırım.					
6	Müzik dersi en sevdiğim derslerden biridir.					
7	Müzik dersine zorunlu olduğum için giriyorum.					
8	Müzik dersleri yaratıcılığımı geliştirir.					
9	Müzik dersi çalgılara olan ilgimi artırır.					
10	Müzik derlerinde birlikte çalıp söylemekten zevk alırım.					
11	Mümkün olsa müzik dersi yerine başka bir ders alırdım.					
12	İleride müzikle ilgili bir meslek seçmek isterim.					
13	Müzik dersi kendime olan güvenimi artırır.					
14	Müzik dersinde flüt çalmaktan hoşlanmam.					
15	Müzik dersi zorlandığım dersler arasındadır.					
16	Haftalık müzik ders saati bana yetersiz gelir.					
17	Müzik dersini diğer derslerden daha çok önemserim.					
18	Derste müzik yeteneğimin geliştiğini hissedirim.					